

**Plán péče
o přírodní památku
Chvalský lom**

na období
2010-2024

1. Základní identifikační a popisné údaje

1.1 Název, kategorie, evidenční kód ZCHÚ a kategorie IUCN

Název Chvalský lom
Kategorie PP
Evidenční kód 1113
Kategorie IUCN III. - přírodní památka

1.2 Platný právní předpis o vyhlášení ZCHÚ

vydal: NV Praha
číslo: vyhláška č. 5/1988 Sb. NVP, kterou se určují chráněné přírodní výtvoř v hlavním městě Praze ve znění vyhlášky č. 23/1991 Sb. hl. m. Prahy a ve znění nařízení č.4/2006 Sb. hl. m. Prahy
platnost a účinnost: 4.7.1988; 1.9. 1988

1.3 Územně-správní členění a překryv s jinými ZCHÚ

Kraj hlavní město Praha
Obec s rozšířenou působností hlavní město Praha
Obec hlavní město Praha
Katastrální území Horní Počernice
CHKO -

1.4 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Parcelní vymezení

Katastr	Parcelní číslo	Plocha dle GIS	Výměra celkem	Využití pozemku	Druh pozemku	Vlastnické právo
Horní Počernice	1853/1	3768	3568	jiná plocha	ostatní plocha	Ing. Jan Doležal Brigádníků 2995/229, Praha, Strašnice, 100 00 5/48 Helena Plachtová Plk. Fr. Štičky 43, Roblín, 252 26 36/48 Hlavní město Praha Mariánské nám. 2/2, Praha, Staré Město, 110 01 7/48 Svěřená správa nemovitostí ve vlastnictví obce: Městská část Praha 20 Jívanská 647, Praha 9, Horní Počernice, 193 21 7/48
Horní Počernice	1857/1	9868	10046	manipulační plocha	ostatní plocha	Ing. Jan Doležal Brigádníků 2995/229, Praha, Strašnice, 100 00 5/48 Helena Plachtová Plk. Fr. Štičky 43, Roblín, 252 26 36/48 Hlavní město Praha Mariánské nám. 2/2, Praha, Staré Město, 110 01 7/48 Svěřená správa nemovitostí ve vlastnictví obce: Městská část Praha 20 Jívanská 647, Praha 9, Horní Počernice, 193 21 7/48
Horní Počernice	1857/2	54	53		zastavěná plocha a nádvoří	Ing. Jan Doležal Brigádníků 2995/229, Praha, Strašnice, 100 00 5/48 Helena Plachtová Plk. Fr. Štičky 43, Roblín, Roblín, 252 26 36/48 Hlavní město Praha Mariánské nám. 2/2, Praha, Staré Město, 110 01 7/48 (Svěřená správa nemovitostí ve vlastnictví obce: Městská část Praha 20 Jívanská 647, Praha 9, Horní Počernice, 193

						21 7/48)
Horní Počernice	1864	731	727		zastavěná plocha a nádvoří	Marie Giles Náchodská 802/13, Praha, Horní Počernice, 193 00 1/2 Jiří Smutný Heřmanova 455/45, Praha 7, Holešovice, 170 00 1/2
Horní Počernice	4491/1	2361	2401	neploďná půda	ostatní plocha	Hlavní město Praha Mariánské nám. 2/2, Praha, Staré Město, 110 01 Svěřená správa nemovitostí ve vlastnictví obce: Městská část Praha 20 Jívanská 647, Praha 9, Horní Počernice, 193 21
Horní Počernice	4491/2	244	242	neploďná půda	ostatní plocha	Ing. Jan Doležal Brigádníků 2995/229, Praha, Strašnice, 100 00 5/48 Helena Plachtová Plk. Fr. Štičky 43, Roblín, Roblín, 252 26 36/48 Hlavní město Praha Mariánské nám. 2/2, Praha, Staré Město, 110 01 7/48

Poznámka: Oproti stavu v době vyhlášení se změnila pozemková situace. Parcela 4491 byla rozdělena, přičemž se i změnilo vedení hranic přilehlých pozemků. Do původního rozsahu ZCHÚ náležejí současné parcely 4491/1 a 4491/2. Parcela 1857/2 nebyla jmenována ve zřizovací vyhlášce, leží však uprostřed ZCHÚ a logicky do tohoto území náleží.

Ochranné pásmo není vyhlášené, je jím tedy dle § 37 zákona č. 114/1992 Sb. pás do vzdálenosti 50 m od hranice ZCHÚ.

1.5 Výměra území a jeho ochranného pásma

Výměra ZCHÚ podle vyhlášky 2,02 ha

Výměra ZCHÚ podle GIS 1.7026 ha

Výměra ZCHÚ podle katastru 1,7037 ha

Poznámka: V prostředí GIS bylo provedeno vymezení hranic ZCHÚ na základě příslušnosti pozemků k ZCHÚ podle vyhlášky. Srovnány byly dřívější zákresy hranic v pracovních náčrtech (viz rezervační kniha).

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha	OP - vyhlášené plocha v 0,0000 ha	Způsob využití pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha
lesní pozemky				
vodní plochy			zamokřená plocha	
			rybník nebo nádrž	
			vodní tok	
trvalé travní porosty				
orná půda				
zemědělské pozemky ostatní				
ostatní plochy	1,6257		neploďná půda	0,2643
			ostatní způsoby využití	1,5941
zastavěné plochy a nádvoří	0,0780			
plocha celkem v 0,0000 ha	1,7037			

1.6 Hlavní předmět ochrany

1.6.1 Předmět ochrany podle zřizovacího předpisu

Opěrný geologický profil v perucko-korycanských vrstvách cenomanu (svrchní křída).

1.6.2 Hlavní předmět ochrany – současný stav

A. přírodní společenstva

název společenstva	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis biotopu společenstva
nevyvinuté společenstvo svazu Festucion valesiacaе	do 10 %	fragment xerothermního trávníku u horního okraje skalní stěny (segment 5)

B. objekt neživé přírody

útvár	geologické podloží	popis výskytu útvaru
geologický profil	cenomanské pískovce	lomové stěny

1.7 Cíl ochrany

Zajistit nerušenou existenci geologických objektů. Umožnit jejich další studium.

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět a cíl ochrany

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních podmínek

Bývalý pískovcový lom je geomorfologicky součástí provincie Česká vysočina, subprovincie Česká tabule, oblast Středočeské tabule, celku Středolabská tabule, podcelku Českobrodská tabule, okrsku Čakovická tabule. Je situován do západní části katastrálního území Horní Počernice. Lomový odkryv je umístěn těsně u sjezdu z dálniční přípojky mezi mladoboleslavskou dálnicí a starou silnicí Praha-Poděbrady. Severně od lomu probíhá drážní těleso Praha Vysočany – Čelákovice – Nymburk.

Význam lokality z hlediska flóry a fauny je zanedbatelný. Jde o drobné refugium některých druhů běžné fauny zemědělské / příměstské krajiny.

Ochranné pásmo tvoří většinou pozemky silně zasažené přímým vlivem lidské činnosti. Na severu se jedná o železniční trať za níž leží rozsáhlý pozemek s ornou půdou. Dálnice, dálniční nájezd a silnice sem zasahují na západě a na jihu. Jižní část OP je zčásti zastavěna rodinnými domky a jejich zahradami. Z východu do OP částečně zasahuje průmyslový areál.

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti

Celé území se vyvíjelo pod silným vlivem lidské činnosti.

Lom sám je velmi starého založení. Krejčí (1869) píše: "... Staré lomy u Prosíka, Chval a další daly stavivo pro Karlův most, chrám sv. Víta a jiné velké starožitné stavby pražské ...". Těžba v lomu skončila počátkem dvacátých let 20. století. Na počtvě lomu pak bylo založeno několik černých skládek, které byly později rozhrnuty, překryty zeminou. Zřízen byl oplocený školní pozemek. V roce 1981 navrhl J. Kříž území k ochraně. Vlastní počva lomu slouží jako školní pozemek.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy

Plán péče pro období 2000-2009.

2.4 Škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti

Největším ohrožením je zarůstání dřevinami. Z hlediska vegetačního je potřeba řešit situaci s vysokým zastoupením akátu.

Ve vnější části ZCHÚ přebývají bezdomovci.

2.5 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

Celé území ZCHÚ bylo rozděleno na segmenty (díličí plochy) s více-méně stejnorodým charakterem. K rozlišení segmentů bylo využito výsledků terénní pochůzky a ortofotomapy, výměra byla stanovena v prostředí GIS. Viz příloha Mapa segmentů a lokalit.

Segment	Výměra [ha]	Charakteristika
1	0.4242	jižní "vstupní" část do ZCHÚ, z velké části je představována zástavou, zahradami a zpevněnou cestou; z hlediska ochrany přírody má minimální význam
2	0.3915	centrální část bývalého lomu, která byla v minulosti rekultivována a nyní slouží převážně jako školní pozemek; z hlediska ochrany přírody má minimální význam
3	0.3558	nejcennější část ZCHÚ, která je představována odkrytými skalními těžebními stěnami bývalého lomu na jejichž úpatí se nalézá větší množství suti, která samovolně zarůstá dřevinami – základním cílem ochrany je zamezit tomuto zarůstání
4	0.2147	samovolná sukcese dřevin nad východní stěnou lomu; tuto část se doporučuje ponechat samovolnému vývoji
5	0.1634	trávníky zarůstající dřevinami; zde je cílem pravidelným kosením zamezit rozvoji dřevin a postupně zlepšit stávající stav
6	0.1531	sekundární porost (převážně akát) a zbytky trávníků; dlouhodobým cílem by mělo být zaměnit akát za dřeviny přirozené druhové skladby

Z botanického hlediska je území z velké části obýváno druhy ruderalními, druhy umělých trávníků a další doprovodnou městskou květenou. Při terénní pochůzce byly zaznamenány například druhy *Acer platanoides*, *Agrimonia eupatoria*, *Agrostis tenuis*, *Arrhenatherum elatius*, *Artemisia vulgaris*, *Betula pendula*,

Calamagrostis epigejos, Campanula rotundifolia, Cirsium vulgare, Conyza canadensis, Crataegus monogyna, Dactylis glomerata, Dianthus carthusianorum, Dipsacus sylvestris, Echinops sphaerocephalus, Epilobium ciliatum, Eryngium campestre, Euphorbia cyparissias, Geum urbanum, Hedera helix, Hieracium laevigatum, Hypericum perforatum, Chelidonium majus, Juglans regia, Lactuca serriola, Lychnis coronaria, Oenothera biennis, Phragmites australis, Populus tremula, Potentilla argentea, Potentilla reptans, Prunus avium, Prunus serotina, Pyracantha coccinea, Quercus petraea, Robinia pseudacacia, Rosa cf. canina, Salix caprea, Scabiosa ochroleuca, Silene vulgaris, Solidago canadensis, Sorbus aucuparia, Trifolium arvense, Trifolium pratense a Urtica dioica.

Existuje potenciál regenerace xerothermních trávníků v prostoru nad horní hranou lomové skalní stěny, které se mohou stát potenciálně i místem výskytu například vzácnějších druhů hmyzu vázaného na takováto stanoviště. Podmínkou však je pravidelný management (kosení a případné vyřezávání křovin) těchto míst.

2.5.1 Základní údaje o lesích

Přírodní lesní oblast 17 Polabí

Na ploše ZCHÚ nejsou plochy lesní půdy. Z tohoto důvodu by oddíl 2.5.1 neměl být vypracován - vzhledem k výskytu porostů dřevin v některých částech území jsou však vybrané údaje uváděny.

Přirozená skladba dřevin a zastoupení souborů lesních typů v ZCHÚ

Pomocí analogie s lesními porosty v okolí ZCHÚ lze předpokládat potenciální výskyt lesních porostů SLT 1K s odhadovanou přirozenou dřevinnou skladbou DBZ9 BR1 JR HB LP BO. Na plochách extrémně vysýchavých je to pak SLT 1C se skladbou DBZ8 HB2 LP2 BRK BO MK BB.

2.5.3 Základní údaje o objektech neživé přírody

Širší okolí je tvořeno sedimenty cenomanu (sladkovodními i mořskými) a spodního turonu, které diskordantně transgredují na staropaleozoické sedimenty Barrandienu. Ty jsou však zde skryty v hloubce a nejbliže je lze zjistit v k.ú. Hloubětín.

Odkryv cenomanských pískovců ve Chvalském lomu poskytuje možnost studia nejen transgrese mořských sedimentů cenomanu na sladkovodní (jílovce), ale také možnost studia příbřežních, snad plážových usazenin, často s křížovým zvrstvením téměř po celém profilu lomu.

Vně vlastního lomu lze sledovat konkordantní uložení mořských sedimentů cenomanu na sedimenty sladkovodní.

Spodní část profilu je tvořena šedými až nafialovělými jílovci sladkovodního cenomanu s bohatou uhelnou drťí, která v nich vytváří nepravidelné polohy. Tato vrstva je přístupna vně lomu, při silnici a její mocnost nad terémem dosahuje od 60 do 120 cm. Na ní konkordantně nasedá pevný limonitický pískovec sladkovodního cenomanu, který plynule přechází do kaolinitických či slabě limonitických pískovců se znatelným křížovým zvrstvením a s velmi slabým obsahem glaukonitu. Vrstva limonitického pískovce je mocná okolo 1 m a na přechodu je patrný slabý rozmyv této vrstvy směrem vzhůru. Nadložní komplex diagonálně zvrstvených pískovců potom pokračuje až k temeni lomu, kde je vytvořena asi 30 cm mocná písčité půda. Většinou jde o jemnozrnné až středně zrnité kaolinitické křemenné pískovce. Místy je větší příměs limonitu a sporadicky glaukonitická zrna. Pískovce jsou dobře vytříbené a jsou tvořeny výhradně křemennými zrny, převážně subangulárně omezenými. Běžnou akcesorií je muskovit. Z těžkých minerálů převládají rutil, zirkon a turmalín. Ve výplavech byla zjištěna i dvě zrna granátu. Běžné jsou tenké krusty limonitu na povrchu pískovců. Ojedinelé jsou tenké vložky světle žlutých až našedlých jílovců, které jsou nepravidelně rozmístěny v masě pískovce. Tyto pískovce jsou svrchnocenomanské, řadíme je k vrstvám korycanským a jsou mořského původu (zóna *Inoceramus pictus*).

V jílovcích sladkovodního cenomanu byla zjištěna zuhelnatělá rostlinná drť (řezanka) a úlomek nahosemenné rostliny *Frenelopsis alata*. V pískovcích korycanských pak byla nalezena jádra mlžů *Protocardia hillana*, *Trigonia sulcataria* a *Lopha carinata*. Nálezy jsou velmi vzácné, kromě posledně jmenovaného druhu (4 exempláře) bylo nalezeno po jednom exempláři. Starší literatura se o nálezech zkamenělin z této lokality nezmiňuje.

V mořských pískovcích se kromě křemene, glaukonitu a muskovitu nacházejí mikroskopické úlomky těžkých minerálů rutilu, zirkonitu, turmalínu a ve výplavech byla zjištěna i dvě zrna granátu. Běžně se vyskytují tenké krusty limonitu na povrchu pískovců (Ziegler, 1992).

2.6 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních zásahů do území a závěry pro další postup

Od 90. let 20. století došlo k řadě pozitivních změn, byly odkryty plochy geologických profilů, odstraněny byly divoké skládky. Pozitivní je rovněž kosení části trávníků nad horní hranou lomu. Pro zlepšení vlivu kosení je však potřebné dbát na odstranění pokosené biomasy z ZCHÚ (dosud se tak neděje). V souvislosti s kosením jsou odstraňovány i části křovin.

2.7 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

V případě střetů zájmů považovat za prioritní zájmy ochrany přírody.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

a) péče o lesy

V segmentu 6 (případně 4 a částečně i 1) lze uvažovat o postupné tvorbě porostu dřevin, který by měl charakter lesa. Přitom je potřeba podporovat dřeviny z přirozené dřevinné skladby. V současnosti se vyskytující akát je potřeba omezovat a nahrazovat jinými dřevinami. Potřebné je zvláště mezi akátem uvolňovat jiné druhy dřevin, skupiny akátu postupně redukovat od jejich okraje (odstraňovat při jednom zásahu pouze vybrané stromy či jejich malé skupiny do cca 5 jedinců). Je zde možno uvažovat o výsadbě lípy, která je schopna žít v kontaktu s akátem.

Pro odstranění akátu je obecně vhodné zásah naplánovat ke konci vegetační sezóny (cca srpen) tak, aby akát do zimy ještě obrazil. Nově vyrostlé pruty před zimou zůstanou nevydřevené a tak dojde k poškození mrazem, roztrhání pletiv a následné infekci houbovými chorobami. Zásadou je, že se zásah musí pravidelně opakovat, až do úplné likvidace akátu.

Mimo tato opatření lze ponechat porosty bez zásahu.

c) péče o nelesní pozemky

Místa s výskytem zbytků xerothermních trávníků (celý segment 5, úzký pruh segmentu 6 nad lomovou skalní stěnou) pravidelně kosit a odstraňováním křovin z jejich okolí vést k postupnému rozšiřování těchto lokalit. Kosit lze celou lokalitu v jediném termínu, nejlépe ve vrcholném období akumulace biomasy (cca přelom června a července). Pokosenou biomasu odvézt z lokality!

Na bázi skalních stěn a na osypových kuželech hromadících se při bázi skal odstraňovat všechny dřeviny.

Kácení a vyřezávání vzrostlých křovin by mělo probíhat v zimním období.

d) péče o živočichy

Bez návrhu.

e) zásady jiných způsobů využívání území

Kontrolovat zarůstání skal a jejich bází (segment 3) dřevinami. Vyřezávání je možno provádět nejlépe mimo vegetační období. Odstraňují se ty dřeviny, které rostou přímo na skále nebo na patě skály. Podstatné je omezit nepůvodní druhy a zachovat pohled na památku.

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) lesy

Segment	Popis zásahu	Naléhavost	Perioda opakování (roky)
6 (4,1)	omezování výskytu akátu	II	2-5

c) objekty neživé přírody

Segment	Popis zásahu	Naléhavost	Perioda opakování (roky)
3	odstraňování dřevin od bází skal	II	5

d) ostatní pozemky

Segment	Popis zásahu	Naléhavost	Perioda opakování (roky)
5	kosení, vyřezávání křovin	II	1

Ostatní plochy ponechat bez zásahu.

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

Bez návrhu.

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

Provádět by se měla pouze pravidelná oprava pruhového značení, oprava a doplnění (v místě vstupu na dno lomu) cedulí se státním znakem.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

Bez návrhu.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejnosti

Dno lomu je využíváno jako školní pozemek, což není v rozporu s cílem ochrany přírody. Tyto aktivity se však musí soustředit pouze v segmentu 1 a 2.

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

Bez návrhu.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum území a monitoring

Bez návrhu.

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů prací)

Druh zásahu (práce) a odhad množství (např. plochy)	Počet opakování	Orientační náklady za rok (Kč)	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Jednorázové a časově omezené zásahy			
oprava pruhového značení, oprava a doplnění (v místě vstupu na dno lomu) cedulí se státním znakem			10 000,-
C e l k e m (Kč)			10 000,-
Opakované zásahy			
kosení, vyřezávání křovin	15	5 000,-	75 000,-
odstraňování dřevin od bází skal	2	10 000,-	20 000,-
omezování akátu: vyřezávání vybraných jedinců	4	3 000,-	12 000,-
omezování akátu: kontrola zmlazení	4	3 000,-	12 000,-
C e l k e m (Kč)			119 000,-

4.2 Použité podklady a zdroje informací

Ústřední seznam ochrany přírody - Rezervační kniha

Kubíková J., Ložek V., Špryňar P. et al. (2005): Praha. In: Mackovčín P., Sedláček M. [eds.], Chráněná území ČR, svazek XII. - AOPK ČR et EkoCentrum Brno, Praha, 304 p.

Stanzel J. (1986): Botanický inventarizační průzkum lomu Chvaly v Horních Počernicích. – Ms., 13p.

Veselý P. (1998): Výsledky inventarizačního průzkumu střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) v chráněném území Chvalský lom. – Ms., 3p.

Ziegler V. (1992): Inventarizační průzkum přírodní památky Chvalský lom – geologie. – Ms., 5p.

4.3 Seznam mapových listů

- a) katastrální mapa (1:2880) – mapový list Gusterberg V.S. V, 15-9
- b) Státní mapa 1:5000 – mapové listy Praha 2-0, 2-1
- c) Základní mapa České republiky 1:10000 – mapové listy 12-24-19, 12-24-20

4.4 Plán péče zpracoval

Ing. Karel Matějka, CSc.

Ing. Karel Matějka, CSc. – IDS, Na Komořsku 2175/2a, 143 00 Praha 4

Zpracováno podle vyhlášky o plánech péče č. 60/2008 Sb. a „Osnovy plánů péče o národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky a jejich ochranná pásma“ vydané Ministerstvem životního prostředí.

Přílohy

Příloha I   Protokoly

Příloha II   Oznámení o schválení plánu péče orgánem ochrany přírody

Mapové přílohy

Mapa I   Orientační mapa území

Mapa II   Mapa parcelního vymezení

Mapa III   Mapa segmentů (dílčích ploch) a ortofotomapa